

АЛЬТЕРНАТИВНІ МЕТОДИ ОЦІНКИ РИЗИКУ КЛІЄНТА БАНКУ

ас. кафедри економічної кібернетики УАБС НБУ. Колдовський Микола

Васильович

Відповідно до найпоширенішої трифазної моделі відмивання грошей, «брудні» гроші проходять стадії: розміщення, розшарування і інтеграцію, виявити схему відмивання найлегше на стадії розміщення, а в більшості випадків лише на першій стадії взагалі можна виявити схему з відмивання грошей. Виходячи з вищесказаного впровадження дієвих механізмів, саме на першій стадії буде найбільш ефективним заходом. Ідентифікація своїх клієнтів банками відноситься саме до стадії розміщення, коли банки встановлюють нові відносини зі своїми клієнтами і проводять їх ідентифікацію з обов'язковою оцінкою ступеня ризику.

На сьогоднішній день банки здійснюють оцінку ризику своїх клієнтів на предмет можливого здійснення операцій по відмиванню грошей відповідно до постанови НБУ №189, за якою рівні ризику оцінюються якісною характеристикою: низький, середній і високий рівні ризику. При цьому дається певний перелік ознак за якими клієнтів потрібно віднести до клієнтів з високим ступенем ризику, я також перелік ознак відповідно до яких клієнтів оцінюють як клієнти з низьким ступенем ризику, якщо клієнт не є ані високоризиковим, ані клієнтом з низьким ступенем ризику, його відповідно оцінюють, як клієнт з середнім ступенем ризику.

Такий розподіл за рівнями ризику не можна вважати задовільним з точки зору банку, оскільки, по-перше, при використанні даної оцінки не можна кількісно зробити порівняння ризику клієнтів, що входять до однієї категорії, по-друге, не можна виділити фактори, які впливають на кінцеву оцінку ризику клієнта, по-третє, при оцінці за методикою НБУ враховується ризикованість самого продукту і не повною мірою дається оцінка клієнта, тому підхід

рекомендований НБУ не відповідає повною мірою політикам «знай свого клієнта».

Для банків доцільно використовувати підходи, що в повній мірі враховують 3 сторони клієнта банку, а саме: «продукт», «клієнт», «географія». До компоненти «продукт» потрібно віднести набір банківських послуг, що обрав клієнт, оцінка ідентифікаційних параметрів самого клієнта – фізичної особи або ідентифікаційні параметри «суттєвих власників» юридичної особи потрібно віднести до сторони «клієнт», а оцінку виду економічної діяльності, а також територій, що задіяні в економічній діяльності слід віднести до сторони «географія».

Врахування у оцінці ризику клієнта в повній мірі всіх сторін може бути застосоване при впровадженні в діяльність банку скорингових моделей, які використовують систему побудовану на накопиченні клієнтом банку певної кількості балів і, при перевищенні зазначених граничних сум клієнту присуджують відповідну ступінь ризику, при чому, ступенів ризику може бути більше ніж в запропонованих рекомендаціях НБУ, що дозволить більш детально розподілити клієнтів за ступенем ризику. Також можливе застосування банками ймовірнісних оцінок параметрів клієнта. В даному випадку всі характеристики, що використовуються для оцінки ризику клієнта виражені або у відсотках, або у абсолютних величинах, як частина від одиниці. Загальна оцінка ризику клієнта банку буде виражена відповідно комплексною оцінкою ймовірності, що даний клієнт буде фігурувати у справах ДКФМ по відмиванню грошей.

Використання підходів, що можуть не тільки виділити клієнтів з високим або низьким ступенем ризику, але і дати кількісну характеристику клієнта дозволять банку приймати управлінські рішення щодо подальших стосунків із конкретним клієнтом і більш ефективно виявляти схеми відмивання грошей саме на стадії розміщення кримінальних фондів у фінансово-кредитних установах.